

Tytti Juusti

”KORONA OSOITTI ILMASTONMUUTOKSEN VALTAVAN HAASTEEN”

Kehysanalyysi Ylen ja Helsingin Sanomien
koronakriisiin kytkeytyvästä ilmastouutisoinnista
vuonna 2020

Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta

Kandidaatintutkielma

Toukokuu 2021

TIIVISTELMÄ

Tytti Juusti: "Korona osoitti ilmastonmuutoksen valtavan haasteen": Kehysanalyysi Ylen ja Helsingin Sanomien koronavirukseen kytkeytyvästä ilmastouutisoinnista vuonna 2020
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Journalistiikan ja viestinnän tutkinto-ohjelma
Toukokuu 2021

Kandidaatintutkielman tavoitteena on selvittää, millä tavalla ilmastonmuutosta tehtiin uutisoinnissa ymmärrettäväksi koronaviruspandemian kautta vuonna 2020. Aihetta tutkitaan analysoimalla, miten tutkituissa medioissa kehystettiin journalistisesti ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian yhteyttä.

Tutkielman aineisto kerättiin Ylen ja Helsingin Sanomien verkkomedioista aikaväliltä 1.3–1.7.2020. Aineistoon valittiin analyysia varten yhteensä 11 artikkelia, joissa koronavirusta käsiteltiin ilmaston näkökulmasta. Analyysi toteutettiin kehysanalyysin keinoin, erittelemällä teksteistä aluksi ilmastonmuutosta ja koronaviruspandemiaa jäsentäviä fraaseja, metaforia ja käsitteitä. Sen lisäksi teksteistä analysoitiin Robert Entmanin kehysjäsenystä hyödyntäen ilmastonmuutokseen liittyviä ongelmanmäärittelyjä, ratkaisuehdotuksia ja moraalisia päätelmiä.

Tutkimuksessa havaittiin neljä ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian yhteyttä korostavaa kehystä: oppimisen, elvytyksen, ennakkoinnin ja luontoyhteyden kehukset. Oppimisen kehyksessä koronaviruspandemiaan liittyvät poikkeusolot näyttäytyivät mahdollisuutena oppia erityisesti ilmaston lämpenemiseen vaikuttavista hiilidioksidipäästöistä, kun taas elvytyksen kehyksessä korostettiin koronaviruksen elvytysrahojen suuntaamista ilmastonmuutosta torjuviin hankkeisiin. Ennakkoinnin kehyksessä ilmastonmuutosta ja pandemiaa rinnastettiin ennustettuina uhkina, joihin ei ole reagoitu tutkijoiden varoituksista huolimatta päätöksenteossa. Luontoyhteyden kehyksessä puolestaan ilmastonmuutosta ja koronaviruspandemiaa selitettiin ihmisen aiheuttamina ympäristöongelmina.

Kehysten perusteella koronaviruksen vaikutus tuoneen ilmastonmuutokseen liittyvän uhan uutisointiin konkreettisuutta ja paikallisuutta. Vaikka koronaviruksen heikensi ilmastonmuutoksen näkyvyyttä mediassa vuonna 2020, kriisin avulla voitiin myös esittää kritiikkiä ilmastonmuutoksen ja pandemioiden taustalla vaikuttavista yhteiskunnan kestävämmistä rakenteista kohtaan.

Avainsanat: Journalismi, ilmastouutisointi, koronaviruspandemia, kehysanalyysi

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
1.1	Ilmastouutisointi koronakriisin keskellä.....	1
1.2	Ilmastojournalismi tutkimuskohteena.....	2
2	ILMASTONMUUTOS MEDIASSA.....	4
2.1	Journalismi tieteen yleistajuistajana	4
2.2	Ilmastomuutoksesta uutisoinnin haasteet.....	6
2.3	Globaalit kriisit mediassa	10
2.4	Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymykset.....	12
3	AINEISTO JA METODI	13
3.1	Aineistona ilmastouutisointi	13
3.2	Menetelmänä kehysanalyysi	14
4	ANALYYSI JA TULOKSET	17
4.1	Kehykset.....	17
4.1.1	Oppimisen kehys	19
4.1.2	Elvytyksen kehys	21
4.1.3	Ennakoinnin kehys.....	23
4.1.4	Luontoyhteyden kehys	25
5	POHDINTA.....	28
	LÄHTEET.....	31
	AINEISTO.....	34

1 JOHDANTO

1.1 Ilmastouutisointi koronakriisin keskellä

Ilmastonmuutos on noussut julkiseen keskusteluun yhä useammin viimeisten vuosien aikana, ja samalla myös ilmastouutisoinnin määrä mediassa on kasvanut.

Moniulotteisuutensa vuoksi ilmastonmuutoksen uhkaa on kuitenkin vaikea typistää yksinkertaiseen ja helposti ymmärrettävään muotoon yleisölle, minkä lisäksi aiheen koetaan istuvan huonosti visuaalisuutta, konkretiaa ja nykyhetkeä arvostavaan uutismediaan (Kumpu 2020, 22–23). Journalismin näkökulmasta ilmastonmuutoksesta tekeekin mielenkiintoisen tutkimusaiheen juuri ilmiön luonteen ja journalismin uutiskriteerien välinen jännite: jotta ilmastonmuutokseen voitaisiin varautua yhteiskunnallisella ja poliittisella tasolla, on aihe tehtävä tavalla tai toisella näkyväksi myös tämän hetken journalismissa. Tämä johtuu esimerkiksi siitä, että media osallistuu keskeisesti ympäristöongelmien jäsentämiseen julkisessa keskustelussa (Kumpu 2020, 86).

Vuoden 2020 alussa puhjennut koronaviruspandemia nousi nopeasti suurimmaksi uutisaiheeksi Suomessa. Esimerkiksi *Helsingin Sanomat* (HS) julkaisi vuoden 2020 maaliskuussa 36,2 prosenttia vähemmän ilmastonmuutosaiheisia juttuja edeltävään kuukauteen verrattuna. Vaikka koronaviruspandemia heikensi yleisesti ilmastonmuutokseen liittyvän uhan näkyvyyttä mediassa, avasi koronakriisi ilmastouutisointiin myös uudenlaisen näkökulman. Vuoden 2020 maaliskuusta heinäkuuhun välisellä ajanjaksolla jopa 20 prosentissa HS:n ilmastonmuutosta käsittelevistä uutisista mainittiin ilmaston lisäksi koronaviruspandemia. Aiempiin 2000-luvun epidemioihin verrattuna ilmiö on ainakin Suomen mediakentällä harvinainen: vuosien 2002–2003 SARS-epidemian aikana sekä terveys- että ilmastouhan mainitsevia artikkeleita ei julkaistu lainkaan, ja vuosien 2009–2010 sikainfluenssapandemian aikana tällaisia artikkeleita julkaistiin vain viisi kappaletta. (Lyytimäki ym. 2020, 6–7.)

Ilmastonmuutosta ja koronaviruspandemiaa käsiteltiin uutisoinnissa kevään ja kesän 2020 aikana yhdessä esimerkiksi sellaisissa uutisissa, jotka käsittelivät globaalien

poikkeusolojen vaikutusta maailman hiilidioksidipäästöihin. Erityisesti liikkumiseen kohdistuvat rajoitukset muuttivat arkea niin silmiinpistävästi, että otsikoihin nousi kysymyksiä siitä, voisiko pandemia vaikuttaa ilmaston tilaan pysyvästi. Siinä missä ilmastonmuutos on aiemmin näyttäytynyt mediassa suomalaisesta arjesta melko erillisenä ja näkymättömänä ilmiönä (Lorenzoni ja Pidgeon 2006), toimivat koronaviruspandemiaan liittyvät poikkeukselliset olot tässä yhteydessä keinona herätellä yleisön ja päättäjien kiinnostusta myös toiseen globaaliin uhkaan, ilmastonmuutokseen.

Kandidaatintutkielmani tavoitteena on tarkastella sitä, kuinka ilmastonmuutosta tehtiin ymmärrettäväksi suomalaisessa uutisoinnissa koronaviruspandemian kautta vuonna 2020. Ilmastonmuutoksesta uutisointi koronakriisin kontekstissa toimii esimerkkinä siitä, kuinka ilmastonäkökulma voi läpäistä myös ne aiheet, jotka eivät ensinäkemältä vaikuttaisi arvokkailta ilmastonmuutoksen hillinnässä. Tutkimukseni metodi perustuu journalistisen kehystämisen teoriaan. Kehyksen ja kehystämisen käsitteiden avulla pystyn erittelemään aineistosta niitä journalistisia valintoja, joilla ohjailaan yleisön tulkintaa paitsi ilmastonmuutoksesta yhteiskunnallisena ja ympäristöongelmana, mutta myös ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian yhteydestä.

1.2 Ilmastojournalismi tutkimuskohteena

Journalismin tapaa esittää ilmastonmuutosta on tutkittu nykypäivään mennessä melko paljon Suomessa ja kansainvälisesti. Suomalainen ympäristöongelmia koskeva journalismin tutkimus ulottuu jo 1990-luvulle, muun muassa Esa Väliiverosen (1996) väitöskirjaan *Ympäristöuhkan anatomia*, jossa Väliiveronen tutkii tieteen ja joukkoviestimien roolia ympäristöongelmien määrittelyssä.

Tuoreempaa tutkimusta ilmastonmuutoksen kehystämisestä suomalaisessa journalismissa edustaa Pertti Vehkalahden tutkimus vuodelta 2016, jossa Vehkalahti tarkastelee Fennovoiman ydinvoimalasta käydyn julkisen keskustelun

ilmastoargumentteja (Vehkalahti 2016). Myös Jarkko Kangas (2016) on tutkinut ilmastonmuutoksen kehystämistä, tosin kuvajournalismin näkökulmasta. Kankaan tutkimus keskittyy Helsingin Sanomien ilmastoriskiä visualisoivaan kuvastoon vuosina 1990–2013. Tämän lisäksi Ville Kumpu (2014) on tutkinut ilmastokokousuutisoitua yksimielisyyden ja erimielisyyden rakentumisen näkökulmasta.

Vaikka ilmastonmuutoksen esittämisestä mediassa on saatavilla paljon tutkimusta myös kansainvälisellä tasolla, en löytänyt aiempaa tutkimusta siitä, kuinka ilmastonmuutosta olisi aiemmin kehystetty jonkin toisen kriisin kontekstissa. Aiemmassa journalismin tutkimuksessa on tosin viitteitä siitä, että ilmastoaiheinen uutisointi saattaa usein vähentyä globaaleissa talouden kriiseissä ja myös siitä, että terveysuhkien yhteydessä ilmastonmuutokseen on viitattu vain harvoin suomalaisessa mediassa (Lyytimäki ym. 2020, 6–7). Oman tutkielmani tarkoituksena onkin syventää aiempaa ilmastouutisoinnin tutkimusta tarkastelemalla niitä tapoja, joilla ilmastonmuutosta on jäsennetty suhteessa toiseen ajankohtaiseen kriisiin. Tutkimusaiheessani yhdistyvät kaksi suurta globaalia ongelmaa, joista tekee merkittäviä paitsi niiden ajankohtaisuus mutta myös yhteiskunnallinen merkitys.

Tutkielmani etenee toisessa luvussa tutkimukseni teoreettiseen viitekehykseen. Käsittelem luvussa journalismin roolia tieteen yleistajuistajana sekä ilmastonmuutoksen ja globaalien kriisien esittämistä mediassa. Erittelen teoreettisessa viitekehyksessä myös erinäisiä keskeisiä haasteita, jotka ovat nousseet esille ilmastonmuutoksesta uutisoinnista tehdyistä aiemmista tutkimuksista. Luvun lopussa esittelen myös tutkimuskysymykseni.

Kolmannessa luvussa esittelen tutkimukseni aineiston ja sen keruuseen liittyvät yksityiskohdat. Tämän lisäksi esittelen tutkimusmetodini, joka on tässä tutkielmassa kehysanalyysi. Tutkielmani neljännessä luvussa esittelen analyysini tuloksia. Analyysin perusteella aineistosta hahmottelemani kehukset on jaettu omiin alalukuihinsa. Tutkielmani viimeinen luku on tutkielmani pohdintaosuus, jossa tulkitsen oman analyysini tuloksia suhteessa tutkimusongelmaani sekä tutkielmani teoreettiseen viitekehykseen.

2 ILMASTONMUUTOS MEDIASSA

2.1 Journalismi tieteen yleistajuistajana

Journalismin vastuuta ilmastonmuutoksen uutisoinnissa korostaa se, että medialla on suuri rooli tieteen ja sen merkityksen välittymisessä yleisölle (Väliverronen 2016, 42). On kuitenkin huomattava, että media ei pelkästään välitä tietoa, vaan yhtä lailla journalismi osallistuu todellisuutta jäsentävän tiedon ja tulkintojen rakentumiseen (Hellsten 2002, 46).

Viime vuosien aikana niin sanotun perinteisen median merkitys tiedettä ja tutkimusta koskevan tiedon lähteenä on jonkin verran laskenut aikaisempiin vuosiin verrattuna, kun internetin, tietoverkkojen ja sosiaalisen median rooli tietolähteinä on kasvanut. Vuoden 2019 Tiedebarometrin mukaan 75 prosenttia suomalaisista pitää televisiota ja radiota tärkeimpänä tieteellisen tiedon lähteenä, kun taas 74 prosenttia suomalaisista pitää internetiä, tietoverkkoja ja sosiaalista mediaa tärkeimpänä lähteenä. Sanomalehtiä pitää tärkeimpänä tietolähteenä 63 prosenttia suomalaisista. (Tiedebarometri 2019, 17–18.) On kuitenkin huomattava, että internetin nousu tietolähteenä on yhteydessä sen yleiseen merkityksen kasvuun yhteiskunnassa. Lisäksi ei voida sanoa varmaksi, ovatko Tiedebarometrin tutkimukseen vastanneet tulkinneet medioiden verkossa julkaiseman materiaalin lähteeksi internetin vai sanomalehden. (Tiedebarometri 2019, 21.)

Vaikka internet on yleistynyt tieteellisen tiedon lähteenä, ei ole merkityksetöntä tarkastella sitä, millä tavalla tiedettä esitetään mediassa. Jotta tieteellistä tietoa voidaan välittää ja hyödyntää journalismissa, täytyy se jollain tavalla tehdä suurelle yleisölle ymmärrettäväksi eli yleistajuistaa. Strellman ja Vaattovaara (2013, 9–10) määrittelevät yleistajuistamisen tieteellisen tiedon muokkaamiseksi siten, että sen ymmärtääkseen ei tarvitse olla asiaan perehtynyt. Vaikka yleistajuistaminen on journalismissa usein edellytys tiedon välittämiseksi, ei yleistajuistaminen rajoitu ainoastaan median tehtäväksi. Myös tieteentekijöiden täytyy yleistajuistaa tietoa, jotta sitä voitaisiin hyödyntää tieteenalojen välisessä ja yhteiskunnallisessa

vuorovaikutuksessa (Strellman ja Vaattovaara 2013, 9–11). Tässä tutkielmassa tarkastelen kuitenkin yleistajuistamista journalismin näkökulmasta.

Esa Väliiverosen (1996, 150) mukaan journalismin ja tieteen suhdetta ei ole mielekästä tarkastella ainoastaan siitä näkökulmasta, kuinka luotettavasti tai täsmällisesti media onnistuu välittämään tutkimustuloksia. Tätä tutkimusnäkökulmaa on nimetty journalismissa popularisointimalliksi. Tieteen popularisoinnin käsitteellä on tutkittu sitä, kuinka täsmällisesti mediat välittävät tieteellistä tietoa ja kuinka tieteen tuloksia 'käännetään' journalismin kielelle. (Väliiverosen 149–150.) Yleistajuistamisen ja popularisoinnin käsitteet muistuttavat toisiaan läheisesti, mutta popularisoinnissa journalismin ja tieteen välinen viestintä on tulkittu melko yksisuuntaiseksi: popularisoinnilla on muokattu tieteellistä tietoa "kansalle" ymmärrettävään muotoon (Strellman ja Vaattovaara 2013, 9). Yleistajuistamisen käsitteellä voidaan paremmin kuvailla tieteen ja journalismin vuorovaikutusta, eli myös sitä, kuinka journalismi vastavuoroisesti vaikuttaa tieteeseen. Väliiverosen (1996, 150) mukaan tieteen julkiset kuvat ja tulkinnat tutkimustiedosta voivat vaikuttaa muun muassa siihen, mitä pidetään tutkimisen arvoisena.

Tieteen saama julkisuus mediassa on yhteydessä myös yhteiskunnalliseen keskusteluun ja poliittiseen päätöksentekoon. Vienna Setälä-Pynnösen (2015, 14) mukaan tieteen julkisuus muistuttaa politiikan julkisuutta siten, että tieteen julkisuudella pyritään kyseenalaistamaan vallitsevia poliittisia ja yhteiskunnallisia olosuhteita sekä luomaan painetta yhteiskunnalliselle muutokselle. Tästä syystä on mielenkiintoista tutkia niitä tapoja, joilla journalismi vastaa yleistajuistamisen haasteeseen.

Esimerkiksi metaforia käytetään journalismissa jopa rutiininomaisesti tieteen yleistajuistamisessa. Metaforat tekevät tuntemattomista, abstrakteista ja monimutkaisista ilmiöistä ymmärrettäviä lainaamalla merkityksiä jo tunnetuista ilmiöistä, mikä helpottaa asian konkretisoimista yleisölle. Tunnepitoisilla metaforilla voidaan myös lisätä uutisointiin kiinnostavuutta ja draamaa. (Hellsten 2002, 23.) Metaforien käyttö korostaa myös journalismin valtaa tulkintojen ohjailussa: metaforat

tuovat vahvasti esiin vain yhden näkökulman, jolloin muut näkökulmat jäävät näkyvistä (Hellsten 2002, 11).

Metaforien merkitys yleistajuistamisessa on oman tutkielmani kannalta hyödyllinen näkökulma siksi, että ilmastonmuutos edustaa hyvin monimutkaista ja suomalaisessa arjessa tuntematonta uhkaa. Metaforia tarkastelemalla voi tehdä havaintoja siitä, miten journalismi pyrkii tekemään arjesta erillisestä tieteellisestä tiedosta ymmärrettävää. Lisäksi metaforia käsitellään usein yhtenä journalistisen kehystämisen keinona, johon palaan myöhemmin tutkielmani metodia käsittelevässä kappaleessa.

Ympäristöön liittyvistä metaforista on kirjoittanut muun muassa Esa Väliverronen. Väliverronen mukaan (1996, 114–115) sairauteen ja terveyteen liittyviä käsitteitä käytetään usein ympäristön tilasta puhuttaessa, ja erityisesti sairauksiin liittyvä puhetapa on yleinen muidenkin yhteiskunnallisten ongelmien yhteydessä. Väliverronen mukaan julkisessa keskustelussa ja journalismissa sairaus toimii metaforana, jota käytetään tekemään tuntemattomista asioista tuttuja (Väliverronen 1996, 115).

Vaikka lähestyn tutkielmassani lähtökohtaisesti ymmärrettäväksi tekemistä analysoimalla journalistisia kehyksiä, myös yleistajuistaminen vaikuttaa siihen, millä tavalla ilmastonmuutosta jäsennetään mediassa. Lisäksi ilmastonmuutokseen liittyvällä tutkitulla tiedolla voi median tulkitsemana olla vaikutusta myös siihen, millainen käsitys yleisölle ja päättäjille piirtyy ilmastonmuutokseen liittyvästä haasteesta.

2.2 Ilmastonmuutoksesta uutisoinnin haasteet

Ilmastonmuutos on vakava yhteiskunnallinen ongelma, jonka ratkaisussa myös medialla on roolinsa. On siis tärkeää, että journalismissa tunnustetaan ilmastonmuutokseen liittyvä uhka tilanteen vakavuuden vaatimalla tavalla. Aina media ei kuitenkaan onnistu uutisoimaan ilmastonmuutoksesta tarkoituksenomaisesti eikä tunnistamaan, mikä aiheessa on uutisarvoista (Wilson 2000, 207–208). Tässä luvussa esittelen joitakin haasteita, joita ilmastonmuutoksesta uutisointiin on liitetty

aiemmassa journalismin tutkimuksessa. Haasteiden kautta voidaan paitsi jäsentää journalismin tapoja puhua ilmastonmuutoksesta myös kuvata itse raportoitavan ilmiön luonnetta. Olen jakanut haasteet omiin alalukuihinsa.

2.2.1. Näkymättömyys

Jotta jokin asia voitaisiinkin tulkita yhteiskunnalliseksi ongelmaksi ja siihen voitaisiin tarttua päätöksenteossa, se täytyy jollain tavalla visualisoida (Cottle 2009, 84). Myös Esa Väliiverosen (1996, 130) mukaan ympäristöongelmien määrittelyssä yksi keskeisimmistä kysymyksistä on se, kuinka näkymätön voidaan tehdä näkyväksi. Siinä missä tiede havainnoi ympäristössä tapahtuvia muutoksia ja pyrkii tunnistamaan niiden syitä ja seurauksia, journalismi puolestaan tekee muutoksista sosiaalisesti näkyviä tuomalla ne ihmisten tietouteen ja julkiseen keskusteluun. Kun esimerkiksi sään ääri-ilmiöt liitetään journalismissa toistuvasti ilmastonmuutokseen, nämä yksittäiset luonnonilmiöt tulkitaan osaksi taustalla vaikuttavaa laajempaa ilmiötä ja ne vakiintuvat osaksi ilmastonmuutoksen tulkintakehikkoa. (Väliiveronen 1996, 130–131.)

Tällaisella vakiintuneella kuvastolla pyritään mediassa havainnollistamaan toistaiseksi paljaalle silmälle melko näkymätöntä ilmastonmuutoksen uhkaa. Koska ilmastonmuutos on toistaiseksi ainakin Suomessa arjesta suhteellisen erillinen ilmiö, vakiintuneiden tulkintojen ja kuvastojen merkitys kasvaa entisestään. Erityisesti aiemmin mainitut sään ääri-ilmiöt ja luonnonkatastrofit koetaan journalismissa usein mahdollisuudeksi korostaa ilmastonmuutokseen liittyvän uhan todellisuutta ja kiireellisyyttä (Cottle 2009, 89).

Ville Kumpu (2020, 86–87) jäsentää journalismin merkitystä ympäristöongelmien määrittelyssä seuraavasti: toisaalta journalismi osallistuu ympäristöongelmien rakentumiseen esimerkiksi uutiskärkien kehystämiseen ja kerrontaan kohdistuvilla valinnoilla ja toisaalta journalismin julkisuus on myös yksi keskeisimmistä alustoista, joilla ympäristöongelmista käydään määrittelykamppailua. Journalistisen media on siis hyvin keskeisessä roolissa myös ilmastonmuutokseen liittyvän haasten tuomisessa

näkyväksi, jonka lisäksi mediassa aiheesta toistuvat tulkinnat osallistuvat ilmastomuutokseen liittyvän ongelman määrittelyyn.

Jarkko Kangas (2016) on käsitellyt ilmastomuutoksen visualisointia Helsingin Sanomissa vuosina 1990–2013 artikkelissaan *Näkymätön ilmasto, näkyviä kuvia: Ilmastoriskin visualisointi ja kuvallinen kehystäminen Helsingin Sanomissa*. Myös Kangas tulkitsee ilmastomuutoksen visualisoinnin osaksi globaalin ilmastoriskin konkretisointia sekä kuvien ja niiden tekstiyhteyksien osaksi ilmastoriskin määrittelyä (Kangas 2016, 210). Kankaan analyysi Helsingin Sanomien ilmastomuutokseen liittyvistä kuva-aiheista vahvistaa sitä ajatusta, että ilmastomuutosta visualisoidaan suhteellisen vakiintuneella kuvastolla. Kankaan tutkimuksessa ilmastomuutosta käsitteleviä juttuja kuvitettiin useimmiten ihmisillä, esimerkiksi poliitikoilla ja tutkijoilla, mutta myös uhatuilla eläimillä, ympäristöteknologialla, päästölähteillä, myrskyillä, tulvilla ja jäätiköillä. (Kangas 2016, 223.)

2.2.2 Katastrofi ja alarmismi

Kankaan (2016, 212) mukaan ilmastomuutokseen liittyvässä kuvastossa esiintyvät toistuvasti ilmastomuutoksen mahdolliset seuraukset, kuten sulavat jäätiköt ja tulvat sekä sen taustalla vaikuttavat syyt, kuten liikenne, teollisuus ja energiantuotanto. Erityisesti luonnonkatastrofien ja mustaa savua tupruttavien tehtaanpiippujen käyttö uutiskuvina korostaa ilmastomuutokseen liittyvää katastrofin uhkaa. Vaikka ilmastomuutoksen liitettyä katastrofin kuvastoa on tutkittu paljon erityisesti kuvajournalismin näkökulmasta, saattaa esimerkiksi luonnonkatastrofien vakiintuminen ilmastomuutoksen symboleiksi olla yhteydessä myös siihen, millaisista näkökulmista toimittajat lähestyvät aihetta rutiininomaisesti.

James Painterin (2013, 46) mukaan useissa ilmastomuutoksen kehystämiseen liittyvissä tutkimuksissa hallitsevimmaxi kehykseksi nousee jokin muunnos katastrofin tai onnettomuuden kehyksestä, jossa korostuvat ilmastomuutoksen tuhoisat seuraukset ympäristössä, kuten eläinlajien sukupuutto, jäätiköiden sulaminen ja

vedenpinnan nousu sekä ilmastonmuutoksen vaikutukset ihmisiin, kuten ruokapula, siirtolaisuus ja terveysuhat. Katastrofin kehys saattaa Painterin mukaan sisältää myös muun muassa pelkoa herättävää ja alarmistista kieltä (Painter 2013, 46).

Alarmistisella kielellä viitataan uhasta tai vaarasta varoittavaan kielenkäyttöön, eli tietynlaiseen uhkakuvien maalailuun, jonka tarkoituksena voi olla hätkähdyttää ja siten muovata asenteita ja päätöksentekoa (Heikkinen 2015). Ilmastonmuutokseen liittyvälle alarmismille on ominaista liioitteleva ja äärimmäisyyttä korostava sanasto ja kiireellinen sävy. Alarmismin keinoilla ilmastonmuutoksesta luodaan kuvaa hirvittävänä, suunnattomana ja apokalyptisena ongelmana, joka ei ole ihmisen hallittavissa. (Ereaut ja Segnit 2006, 13.) Katastrofia ja pelkoa korostavilla keinoilla voidaan tavoitella yleisön kiinnostusta ja pyrkiä löytämään ilmastonmuutoksesta jokin yllättävä käänne, johon tarttua uutisoinnissa. Pelon korostaminen toimiikin viestinnässä työkaluna, joka läpäisee arjen rutiinit ja vetää lukijan tai katsojan huomion puoleensa (O'Neill ja Nicholson-Cole 2009, 359).

Vaikka uhkakuvien korostamisella voitaisiin herätellä ihmisiä ilmastonmuutokseen liittyvään uhkaan, voi sillä olla myös käänteinen vaikutus. Jos ilmastonmuutos ei näyttäydy ihmiselle asiana, joka on hänen hallittavissaan, hän voi yrittää hallita omaa sisäistä pelkoaan esimerkiksi kieltämällä ongelman tai muuttamalla apaattiseksi sen edessä. (O'Neill ja Nicholson-Cole 2009, 363.) Viime aikoina julkisessa keskustelussa usein esiin noussut ilmastoahdistus on myös yksi esimerkki reaktiosta, jonka hallitsemattomana mediassa esitetty ilmastonmuutos ja ihmisen oma avuttomuuden kokemus voivat aiheuttaa.

2.2.3. Epävarmuus

Media raportoi ja tulkitsee tiedeaiheita usein epävarmuuden kehyksessä, mutta ei usein sanallista sitä, että epävarmuustekijöiden tunnistaminen kuuluu keskeisesti tutkimustulosten raportointiin (Painter 2013, 57). Epävarmuus saatetaan myös täysin

sivuuttaa mediassa, sillä sen viestimisen saatetaan pelätä vaikuttavan tulosten ymmärrettävyyteen tai luotettavuuteen yleisön silmissä (Retzbach ja Maier 2015, 432).

Kari Raivion (2019, 43) mukaan ilmastonmuutos on yksi esimerkki ongelmasta, josta saadaan jatkuvasti uutta ja täsmentävää tietoa. Koska tieto elää ja ongelma on niin laaja, aiheeseen liittyvä epävarmuus valjastetaan usein esimerkiksi ilmastoskeptikoiden pyrkimyksiin. (Raivio 2019, 43.) Ilmastotutkimuksessa onkin havaittu, että epävarmuuden viestiminen journalismissa voi lisätä skeptisyyttä ilmastonmuutosta kohtaan (Retzbach ja Maier 2015, 432).

Epävarmuutta viestitään journalistisissa jutuissa muun muassa aiempaa tutkimusta haastavilla löydöksillä ja vastakkaisia mielipiteitä edustavilla asiantuntijalausunnoilla. Lisäksi epävarmuutta viestitään kielen tasolla esimerkiksi korostamalla sitä, että jotain *saattaa* tapahtua. (Painter 2013, 57.)

Ilmastonmuutoksen kohdalla uusien tutkimustulosten tuominen julkiseen keskusteluun on aiheen yhteiskunnallisen merkityksen takia tärkeää siitä huolimatta, että tutkimukseen sisältyy varaus epävarmuudelle. Esimerkiksi toisiaan haastavien tutkimustulosten esittely voi kuitenkin hämärtää yleisön käsitystä ilmastonmuutokseen liittyvän tutkimuksen arvosta tai hyödyllisyydestä, jos epävarmuutta ei käsitellä keskeisesti osaksi tiedeyhteisön viestintää.

2.3 Globaalit kriisit mediassa

Ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian rinnastaminen uutisoinnissa on esimerkki siitä, kuinka globaaleja kriisejä paitsi esitetään, myös tuotetaan journalismissa. Lähestyn tässä tutkimuksessa siis sekä koronaviruspandemiaa että ilmastonmuutosta globaalien kriisien viitekehyksessä.

Kielitoimiston sanakirja (2020) määrittelee kriisin kärjistyneenä tai vaarallisena tilanteena, käänteenä tai käännekohtana sekä murroksena. Simon Cottlen (2009, 17) mukaan globaalit kriisit eroavat muista konflikteista ja uhista siinä, että ne eivät rajoitu

tiettyyn paikalliseen kontekstiin. Globaalien kriisien vaikutukset ylittävät valtioiden rajat ja siksi myös niiden torjuminen ja ratkaisu vaativat kansainvälisiä toimenpiteitä.

Simon Cottlen (2009, 17) mukaan konfliktien ja katastrofien tuhoisuus ja laajuus ei kuitenkaan itsessään takaa sitä, että ne tunnustetaan julkisesti globaaleiksi kriiseiksi: globaalit kriisit vaativat muodostuakseen laajaa medianäkyvyyttä. Tämän vuoksi myös journalismi osallistuu keskeisesti niiden tuottamiseen. 2000-luvun globaaleista kriiseistä Cottle (2009, 15) mainitsee esimerkkeinä muun muassa ilmastonmuutoksen, suuronnettomuudet ja humanitaariset hätätilat, sodankäynnin uudet muodot, pandemiat sekä pakolaisuuden. On huomattava, että vaikka Cottlen jäsenitys ajankohtaisista kriiseistä on peräisin 13 vuoden takaa, eivät esimerkiksi ilmastonmuutos ja pandemia ole nykypäivään mennessä menettäneet merkitystään ajankohtaisina uhkina. Siinä missä koronaviruspandemia konkretisoi jälleen vuonna 2020 pandemioihin liittyvän uhan, myös ilmastonmuutos näyttäytyy vuosi vuodelta suuremmalta haasteelta, joka vaatii yhä nopeampia toimia.

Journalismilla on toisaalta myös valtaa vähätellä kriisejä ja vaimentaa poliittista painetta tilanteeseen puuttumiselle. Salli Hakala (2011) on kirjoittanut kriisien ja journalismin suhteesta artikkelissaan *Kriisien maailma – analyttinen katsaus kriisitutkimukseen*. Hakala tuo artikkelissaan esille sen, että vaikka media näyttää nykyisessä globaalissa ja verkostoituneessa maailmassa toimivan kriisien keskuksena, kaikki kriisit eivät kuitenkaan myy journalismissa (Hakala 2011, 78). Kriisien ja kriisiuhkien käsitteleminen journalismissa tilanteen vakavuuden vaatimalla tavalla olisi kuitenkin tärkeää, sillä Hakalan (2011, 72) mukaan kriisit paljastavat yhteiskunnallisten toimijoiden, yksityisten ihmisten ja median toimintatapoja. Samalla kriisin ratkaisu vaatii yhteiskunnallista keskustelua siitä, mitä rakenteita ja syitä kriisin taustalla vaikuttaa. Kriisit voivat siis toimia käännekohtina yhteiskunnalliselle keskustelulle ja siten myös poliittiselle päätöksenteolle, sillä ”kriisissä yhteiskunta näyttäytyy kaikille paljaimpana” (Hakala 2011, 76).

Globaalien kriisien viitekehys on hyödyllinen oman tutkielmani kannalta, koska tutkin, kuinka ilmastonmuutosta jäsennetään mediassa toisen kriisin, eli

koronaviruspandemian kautta. Tästä näkökulmasta on mahdollista tarkastella sitä, onko koronaviruspandemia jollain tasolla voinut edistää myös ilmastonmuutokseen tai ilmastotoimiin liittyvää yhteiskunnallista keskustelua.

2.4 Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymykset

Tutkielmani tarkastelee sitä, millä tavalla ilmastonmuutosta tehtiin ymmärrettäväksi koronaviruspandemian kautta suomalaisessa uutisoinnissa vuonna 2020. Tutkin ilmastonmuutoksen tekemistä ymmärrettäväksi analysoimalla journalistista kehystämistä.

Tutkimukseni kohdistuu kahden suuren globaalien kriisien risteyskohtaan, sillä keskityn analysoimaan tekstejä, joissa rakennetaan kehystämisen keinoilla yhteyttä ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian välille. Globaalien kriisien viitekehys tukee tutkimustani myös siinä, että vaikka globaalit kriisit voidaan kategorisoida omiksi kriiseikseen, monet niistä eivät todellisuudessa ole täysin erillisiä ja riippumattomia toisistaan. Ne nivoutuvat yhteen ja usein jopa pahentavat toistensa vaikutuksia. Esimerkiksi ilmastonmuutoksen ajatellaan voivan vaikuttaa uusien tappavien tautien ja pandemioiden itämiseen. (Cottle 2009, 16.)

Analyysillani pyrin vastaamaan seuraavaan tutkimuskysymykseen:

1. Millä tavalla ilmastonmuutosta tehtiin ymmärrettäväksi koronavirustilanteen journalistisen kehystämisen avulla suomalaisessa mediassa vuonna 2020?

Selvitän tutkimuskysymystä seuraavien alakysymysten avulla:

1. Millaisia fraaseja, metaforia ja käsitteitä käytetään kuvaamaan ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian suhdetta?
2. Millaisia ilmastonmuutokseen liittyviä ongelmanmäärittelyjä, ratkaisuehdotuksia ja moraalisia päätelmiä teksteissä esitetään?

3 AINEISTO JA METODI

3.1 Aineistona ilmastouutisointi

Tutkielmani aineisto koostuu *Ylen* ja *Helsingin Sanomien* (HS) julkaisemista artikkeleista, joissa koronavirusta tarkastellaan jollain tavalla ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Aineisto käsittää yhteensä 11 artikkelia, joista seitsemän on Yleltä ja neljä Helsingin Sanomilta. Valitsin aineistooni kaksi suurta valtakunnallista mediaa, sillä kahdessa eri mediassa julkaistut artikkelit täydensivät aineistossani esiintyviä näkökulmia ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian yhteydestä. Lisäksi näissä medioissa ilmastonmuutoksen ja koronaviruksen yhteyksiin syventyvää kirjoittelua oli paljon enemmän kuin esimerkiksi iltapäivälehdissä, joista aihetta sivuavia artikkeleita löytyi vain muutamia yksittäisiä juttuja.

Päätin rajata aineistoni aikavälille 1.3–1.7.2020. Aikarajauksen alku määrittyi sillä perusteella, että 11. maaliskuuta 2020 Maailman terveysjärjestö WHO julisti koronavirusepidemian muuttuneen pandemiaksi (Yle 11.3.2020). Maaliskuun alussa myös Suomeen julistettiin poikkeusolot, ja pian kotimaassa astuivat voimaan ensimmäiset koronavirustartuntojen hillitsemiseen tähtäävät rajoitukset. Tämän seurauksena koronaviruspandemiasta kirjoitettiin maaliskuun kuluessa Suomen mediassa yhä enemmän. Samaan aikaan kuin liikkumista rajoitettiin kotimaassa, valtiot ympäri maailman sulkivat rajansa matkailijoilta ja kansainvälinen lentoliikenne seisahtui. Kesää kohden koronarajoituksia alettiin kuitenkin purkaa asteittain Suomessa tartuntojen vähentyessä. Aineistoni aikarajauksen loppuun mennessä Suomessa oli siis ehditty elää sekä alkukevään tiukkojen koronarajoitusten että kesän paremman tautitilanteen keskellä.

Etsin aineistoa ensiksi Ylen ja Helsingin Sanomien verkkosivuilta löytyvistä hakukoneista hakulausekkeella "korona* ja ilmastonmuutos". Tein myös Google-haun samalla hakulausekkeella, sillä etenkin Helsingin Sanomien hakukoneesta ei löytynyt hakulausekkeella juurikaan tutkimusaiheelleni relevantteja tuloksia. Google-haun kautta artikkeleita löytyi lisää, jolloin valitsin myös Google-haun pohjalta aineistoon ne

jutut, joissa ilmastonmuutos ja koronaviruspandemia rinnastettiin tutkittavan ilmiön kannalta oleellisella tavalla toisiinsa. Alun perin aineistooni kuului seitsemän artikkelia molemmista medioista, mutta analyysivaiheen aikana huomasin, että joidenkin artikkelien kohdalla koronaviruspandemian ja ilmastonmuutoksen välinen yhteys jäi heikoksi. Jätin tällaiset artikkelit analyysin ulkopuolelle, jolloin lopullinen aineistoni rajautui 11:een artikkeliin.

Artikkeleissa koronaviruspandemian yhteys ilmastonmuutokseen rakentuu ensisijaisesti siitä, millä tavalla koronakriisi voi vaikuttaa ilmastonmuutoksen hillintään. Ydinkysymyksiksi nousevat muun muassa koronakriisin vaikutukset maailman hiilidioksidipäästöihin ja tuleviin ilmastotoimiin. Aineistoon kuuluu tämän lisäksi artikkeleita, joissa ilmastonmuutosta ja koronaviruspandemiaa rinnastetaan jollain tavalla, erityisesti ympäristöongelmina. Kahdessa aineiston artikkelissa ilmastonmuutosta ei mainita vielä otsikkotasolla, mutta ilmastonmuutos nousee esiin teksteissä myöhemmin joko useina mainintoina tai erillisen alaotsikon alla. Yhteys koronaviruspandemian ja ilmastonmuutoksen välillä on siis selvä. Muissa aineiston artikkeleissa ilmastonmuutokseen ja koronaviruspandemiaan viitataan yhdessä jo otsikossa.

3.2 Menetelmänä kehysanalyysi

Tutkielmani tutkimusmetodina toimii kehysanalyysi. Journalistisen kehystämisen ja kehysten käsitteillä selvitän tutkimusongelmaani eli sitä, miten ilmastonmuutosta tehtiin ymmärrettäväksi uutisoinnissa koronakriisin avulla.

Kehysanalyysin kehittäjänä pidetään sosiologi Erwin Goffmania, joka hahmotteli kehysten (frame) käsitteen vuonna 1974 alun perin sosiaalisten tilanteiden tutkimista varten. Goffman ajatteli, että ihmisen täytyy sosiaaliseen tilanteeseen astuessaan päästä perille tilanteen luonteesta voidakseen toimia siinä oikein. Kehysten taustalla vaikuttaakin kysymys: *Mitä tässä oikein on meneillään?* (What is going on here?) ja se

toimii tietynlaisena tulkintakehikkona, jonka perusteella ihmiset mukauttavat käytöstään. (Karvonen 2000, 79.)

Sittemmin kehysanalyysia on sovellettu laajasti myös mediatutkimuksen parissa. Esa Väliwerrosen (1996, 108) mukaan mediat pyrkivät kehystämällä jäsentämään tapahtumia ja ilmiöitä ymmärrettäväksi kokonaisuudeksi. Kehys näyttäytyy journalismissa tietynlaisena ”organisoivana ideana”, jonka pohjalta toimittajat tulkitsevat tiettyä ilmiötä ja rakentavat journalistisia esityksiä (Väliwerrosen 1996, 108).

Jarkko Kankaan (2016, 212) mukaan kehukset rakentuvat tietoisista tai tiedostamattomista valinnoista, joilla keskeiseksi tulkittua näkökulmaa tai informaatiota tehdään merkitykselliseksi erilaisten viestinnällisten keinojen kautta. Kehystämisen keinoiksi luetaan usein esimerkiksi metaforat, esimerkit, fraasit ja iskulauseet, kuvailut ja visualisoinnit (Väliwerrosen 1996, 111). Karvosen (2000, 82) mukaan jokainen kehys jäsentää asian kontekstia eri tavalla, jolloin kehystämällä voidaan siis joko korostaa tai häivyttää asian eri puolia.

Myös Robert Entmanin (1993) jäsenystä kehysten funktiosta on usein käytetty kehysanalyysin pohjana. Entmanin mukaan kehyksillä määritetään ongelmia ja niihin liittyviä toimijoita, etsitään ongelmille syy-seuraussuhteita sekä esitetään parannuskeinoja ja moraalisia arvostelmia. Kehystämällä voidaan siis pyrkiä määrittelemään erinäisten tapahtumien syy-seuraussuhteita. (Karvonen 2000, 82.) Tämä näkökulma on omalle tutkielmalleni erityisen keskeinen siksi, että tutkielmani tarkastelee sitä, kuinka ilmastonmuutosta ja koronaviruspandemiaa kytketään toisiinsa uutisoinnissa.

Kehysanalyysin avulla journalismin tutkimuksessa voidaan siis pureutua tutkimusaineistossa esiintyviin kehystämisen keinoihin, joilla ohjataan tulkintaa ilmiöiden luonteesta ja niihin liittyvistä ongelmanmäärittelyistä. Karina Horsti (2005, 72) huomauttaa, että kehysten erittely aineistosta ei usein ole yksiselitteistä, sillä journalistiset jutut harvoin istuvat täysin ongelmitta johonkin hallitsevaan kehukseen. Yhdessä jutussa voi siis esiintyä piirteitä useammasta kehuksesta, ja kehukset voivat

olla myös osin päällekkäisiä. Aineistosta nousevat hallitsevimmat kehykset voidaan kuitenkin tunnistaa muun muassa toisteisuuden ja näkyvyyden perusteella (Horsti 2005, 72).

Oman analyysini tarkoitus on hahmotella aineistosta nousevia kehyksiä tekstin tasolla, joten jätän artikkelien kuvat ja kuvatekstit analyysin ulkopuolelle. Tämän lisäksi hahmottelen kehyksiä aineistosta käsin, eli en ole määrittellyt kehyksiä etukäteen.

Pyrin kehysanalyysin keinoin tutkimaan aineistosta niitä yhteyksiä, joita ilmastonmuutoksen ja koronaviruksen välille rakennetaan tekstin tasolla. Tämän lisäksi kiinnitän huomiota siihen, millaisena ilmiönä ilmastonmuutos näyttäytyy kehyksissä suhteessa koronaviruspandemiaan. Analysoin aineistoa seuraavilla kysymyksillä:

1. Millaisia fraaseja, metaforia ja käsitteitä käytetään kuvaamaan ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian suhdetta?
2. Millaisia ilmastonmuutokseen liittyviä ongelmanmäärittelyjä, ratkaisuehdotuksia ja moraalisia päätelmiä teksteissä esitetään?

Kysymysten perusteella pystyn tutkimaan sitä, millä keinoin ilmastonmuutosta tehdään ymmärrettäväksi koronaviruspandemian kautta, sillä kehystäminen on yksi tapa jäsentää informaatiota ymmärrettäväksi ja yhtenäiseksi kokonaisuudeksi.

4 ANALYYSI JA TULOKSET

4.1 Kehykset

Hahmottelin kehysanalyysin keinoin aineistoni neljä hallitsevinta kehystä: oppimisen, elvytyksen, ennakkoinnin ja luontoyhteyden kehykset. Nimesin kehykset sen perusteella, millä tavalla jutuissa jäsennettiin koronaviruspandemiaa suhteessa ilmastonmuutokseen tai millä tavalla näiden kahden katsottiin olevan yhteydessä toisiinsa.

Yleisin aineistossa ilmennyt kehys oli oppimisen kehys. Siinä koronaviruspandemia näyttäytyi mahdollisuutena oppia ja syventää ymmärrystä hiilidioksidipäästöjen vaikutuksesta ilmaston lämpenemiseen ja ilmansaasteisiin. Aineistosta löytyi toinen oppimisen kehystä muistuttava kehys, jonka nimesin elvytyksen kehyyksi. Siinä artikkelien lähtökohtana oli oppimisen kehyykselle yhteisesti se, että koronaviruspandemia voi vähentää hiilidioksidipäästöjä ennätyskellisesti. Kuitenkin, elvytyksen kehyyksessä koronaviruspandemia ja etenkin sitä seuraavat elvytystoimet nähtiin jonkinlaisena uutena alkuna ilmastoteoille yhteiskunnallisella ja poliittisella tasolla. Elvytyksen kehys oli yleiseltä sävyiltään oppimisen kehystä myös hieman optimistisempi.

Ennakkoinnin kehyyksessä koronaviruspandemiaa ja ilmastonmuutosta rinnastettiin uhkina, joihin ei tutkijoiden varoituksista huolimatta ole osattu varautua yhteiskunnallisella tai yksilön tasolla. Kyvyttömyys ennakoida kriisiuhkia koettiin demokratiaa uhkaavaksi, jopa häpeälliseksi epäkohdaksi suomalaisessa politiikassa.

Luontoyhteyden kehyyksessä koronaviruspandemia ja ilmastonmuutos näyttäytyivät todisteina siitä, että ihmisen toiminta on ylittänyt luonnon kantokyvyn. Ympäristöongelmien taustalla ovat yhteiskunnan "sairaudet" eli kestäättömät rakenteet. Luontoyhteyden kehyyksessä koronaviruspandemian koettiin lisäksi toimivan muistutuksena siitä, että ihminenkin on vain organismi ja erottamaton osa luontoa.

Taulukkoon 1 on tiivistetty kehysanalyysin tulokset. Taulukossa esitetyt fraasit ovat lainauksia aineiston artikkeleista.

Taulukko 1: Ilmastomuutosta ja koronaviruspandemiaa yhdistävät kehykset

Kehykset	Oppiminen	Elvytys	Ennakointi	Luontoyhteys
Fraasit	<i>"Koronakriisi voi olla mahdollisuus oppia, mikä on tärkeää ilmaston kannalta, eli mikä toimii ja mikä ei."</i>	<i>"Elvytyksessä on iso mahdollisuus." "Momentum kestäviin ilmastotekoihin voi syntyä."</i>	<i>"Tutkijat varoittavat jatkuvasti tappavista uhista, mutta olemme varoituksille kuuroja kuin koronalle ennen pandemiaa."</i>	<i>"Koronakriisi ja ilmastomuutos ovat oireita järjestelmämme sairauksista." "Koronaviruspandemia ja ilmastomuutos ovat viesti luonnolta."</i>
Metaforat, käsitteet	Mahdollisuus oppia Opetus Harjoitus Koe	Uusi alku Alkupaukku Alkusysäys	Kauhuskenaario Katastrofin siemen Kriisit yllättävät "housut kintuissa"	Viesti luonnolta Oire Sairaus
Ongelma	Päästöt vähenevät pandemian vuoksi ennätyskellisesti, mutta se ei näy ilmakehän hiilidioksidipitoisuudessa. Edes globaalit poikkeusolot eivät aiheuta tarpeeksi suuria päästövähenyksiä.	Aiemmissä kriiseissä taloudelliset kysymykset ovat syrjäyttäneet ilmastopolitiikan. Päästöt palaavat entiselleen, ellei talouden elvyttämistä suunnata ilmastomuutoksen hillintään.	Ilmastomuutos voi ajaa yhteiskunnat samanlaiseen poikkeustilaan kuin koronavirus. Tutkijoiden varoituksia kriisihista ei osata ottaa huomioon päätöksenteossa.	Ihmisen toiminta on ylittänyt luonnon kantokyvyn. Ihmiskunta on unohtanut olevansa yhteydessä luontoon. Pandemiat ja ilmastomuutos ympäristöongelmina.
Ongelman syy	Hiilidioksidikaasu vaikuttaa ilmakehässä satoja vuosia, eli lyhytaikainen vähennys ei vaikuta ilmastoon pysyvästi. On epävarmaa, kuinka kauan rajoitukset kestävät.	Taloukskasvun ja luonnonsuojelun välinen nollasummapele: ilmasto halutaan suojella, mutta ei liian radikaalisti. Talouden kestävämmät rakenteet.	Yhteiskunnan kyky reagoida, mutta kyvyttömyys ennakoida. Poliitikot eivät hyödy ennakoinnista, jos uhka ei konkretisoidu. Kriisien ei uskota koskettavan itseä.	Ihmisen toiminta muokkaa ekosysteemejä. Yhteiskunnan kestävämmät rakenteet, jotka ohjaavat ihmisen toimintaa.
Ratkaisu	Ilmastotutkimuksen ymmärrys ilmastosta ja ilmansaasteista syvenee. Poikkeusolojen tarjoamaa uutta tietoa hyödynnetään päätöksenteossa.	Elvytystoimenpiteissä otetaan huomioon ilmasto- ja ympäristövaikutukset. Ilmastomuutosta torjuviin hankkeisiin suunnataan elvytysrahaa. Kiina kansainvälisenä esimerkkinä.	Asiantuntijatieto tulee nykyistä voimakkaammin esiin päätöksenteossa ja ilmastomuutoksen uhka otetaan tosissaan. Äänestäjät voivat myös vaikuttaa siihen, mitkä asiat nousevat agendalle.	Ilmastomuutoksen ja pandemioiden taustalla vaikuttavia rakenteita ja asenteita arvioidaan uudestaan.
Moraaliset päätelmät	Ilmastokysymys ei ratkea ainoastaan päästöjä vähentämällä. Koronarajoitukset eivät ole ilmastoteko. Pandemia on ollut aiheuttamastaan murheesta huolimatta ilmastotutkimukselle hyödyllistä aikaa.	Aika talouden rakenneuudistusten pohtimiselle on jo mennyt. Ilmastomuutoksen hillintä on niin tärkeä kysymys, että se vaatii toimenpiteitä heti.	Ilmastomuutosta olisi mahdollista hillitä inhimillisesti, jos sen uhkaan reagoitaisiin ajoissa. Toistuvat kriisit ovat uhka demokratialle.	Ihmisen on erottamaton osa luontoa. Jos ihminen ei huolehdi luonnosta, hän ei pysty huolehtimaan itsestään.

4.1.1 Oppimisen kehys

Oppimisen kehyksessä koronaviruspandemia esitetään mahdollisuutena oppia ilmastomuutoksesta päätöksenteolle hyödyllisellä tavalla. Lisäksi pandemia näyttäytyy ilmastotutkijoille mahdollisuutena syventää ymmärrystä hiilidioksidipäästöistä ja ilmansaasteista. Ilmastokysymystä lähestytään siis siitä näkökulmasta, miten koronaviruspandemia voi mahdollisesti vaikuttaa ilmaston lämpenemiseen ja sen hillitsemiseen tähtääviin toimiin.

Koronakriisiä ja ilmastoa yhdistäväksi tekijäksi nousee tässä kehyksessä hiilidioksidipäästöjen pienentyminen. Pandemian aiheuttamien päästövähennysten mittakaavaa korostetaan vertaamalla niitä muun muassa vuoden 2008 finanssikriisiin ja toiseen maailmansotaan. Päästövähennyksiä kuvaillaan muun muassa ”radikaaleiksi” (Yle 20.6.2020) ja ”ennätysellisiksi” (HS 20.4.2020). Ylen 18.4.2020 julkaisemassa jutussa lainataan myös Carbon Brief -verkkojulkaisun analyttikkoa Simon Evansia:

”Koronavirus voi laukaista suurimman vuosittaisen hiilidioksidipäästöjen laskun koskaan, suuremman kuin mikään edellisistä talouskriiseistä tai sodista.”

Yle 18.4.2020

Koronaviruspandemian aiheuttamien päästövähennysten positiivista vaikutusta ympäristöön korostetaan myös kuvailemalla näkyviä muutoksia, joita luonnossa ja kaupunkiympäristössä on tapahtunut pandemian aikana:

” (...) Venetsian kanaalien vesi on kirkkaampaa kuin ennen. Himalajan vuoristo näkyy Pohjois-Intiaan ensimmäistä kertaa kolmeen vuosikymmeneen.”

HS 20.4.2020

Kehyksessä koronaviruspandemian keskeiseksi opetuksiksi nousee se, kuinka valtava haaste ilmastomuutoksen hillitseminen todellisuudessa on. Tilanteen vakavuutta perustellaan havainnolla siitä, että vaikka koronaviruspandemiaan liittyvät rajoitukset vähensivät hiilidioksidipäästöjä huomattavasti alkuvuoden 2020 aikana, ei ilmakehän

hiilidioksidipitoisuudessa kesään 2020 mennessä ollut havaittu muutosta. Havainto tuodaan esille jo kahden Ylen jutun otsikossa:

”Korona osoitti ilmastonmuutoksen valtavan haasteen: vaikka maailma pysähtyi, ei hiilidioksidin määrä ilmakehässä ole vieläkään vähentynyt”

Yle 20.6.2020

”Koronan ilmastovaikutuksista hurja arvio: Vähentää päästöjä enemmän kuin toinen maailmansota, mutta sekään ei riitä pysäyttämään ilmastonmuutosta”

Yle 18.4.2020

Koronaviruspandemiaan viitataan useissa jutuissa oppimiseen viittaavilla metaforilla. Koronaviruspandemiaa nimitetään muun muassa ”mahdollisuudeksi oppia” (HS 20.4.2020) ja siihen liitetään ajatus ”keskeisestä opetuksesta” (Yle 20.6.2020). Tällä viitataan pääasiassa yhteiskunnan kykyyn oppia koronakriisistä tavalla, joka voisi edistää ilmastonmuutoksen hillintää:

”Koronakriisi voi olla mahdollisuus oppia, mikä on tärkeää ilmaston kannalta, eli mikä toimii ja mikä ei.”

HS 20.4.2020

Lisäksi koronaviruspandemiaa nimitetään muun muassa ”harjoitukseksi” (Yle 30.4.2020) ja ”kokeeksi” (Yle 18.4.2020, Yle 20.4.2020) siitä, kuinka ilmasto reagoi äkilliseen hiilidioksidipäästöjen pudotukseen. Useimmissa jutuissa siis tunnustetaan poikkeuksellisten olosuhteiden arvo ilmastotutkimukselle ja mahdollisuus syventää ymmärrystä hiilidioksidipäästöistä ja ilmansaasteista.

”Kaikesta aiheuttamastaan murheesta huolimatta tämä on erittäin hyvä ja hieno koe. (...)”

– Aerosoli- ja ympäristöfysiikan professori Markku Kulmala
Yle 18.4.2020

”Kulmalan ja Myllyvirran mielestä koronakriisi on kaikessa kurjuudessaan tarjonnut ilmastotutkijoille tärkeää tietoa.”

Yle 20.6.2020

Käsityksessä oppimisesta limittyvät siis paitsi koronaviruspandemian aiheuttamien muutosten arvo ilmastotutkimukselle, mutta myös yhteiskunnan kyky omaksua ja hyödyntää uutta tietoa poliittisessa päätöksenteossa.

Vaikka hiilidioksidipäästöjen vähentyminen nähdään ilmaston kannalta hyvänä asiana, kehyksessä korostetaan ilmastonmuutoksen kompleksisuutta. Ilmastotutkimuksen näkökulmasta pandemian lopullisia vaikutuksia ilmastoon oli vielä artikkelien julkaisun aikaan mahdotonta arvioida. Varautunut sävy heijastuu esimerkiksi Helsingin Sanomien 20.4.2020 julkaisemasta artikkelista:

”Voisi kuvitella, että ennätysellisesti vähentyneet päästöt ovat voitto ilmastonmuutoksen torjunnan kannalta. Vielä ei ole kuitenkaan aihetta juhlaan.”

HS 20.4.2020

Epävarmuutta sanallistettiin jutuissa myös suoraan:

”Tällä hetkellä on hyvin epävarmaa, jäävätkö koronakriisin aiheuttamat päästövähennykset vain satunnaiseksi muutokseksi vai seuraako niistä jotain pysyvää. Paljon riippuu siitä, kuinka pandemia kehittyy tulevina kuukausina ja pystyvätkö maat purkamaan rajoituksia pysyvästi, vai joudutaanko niihin palaamaan.”

Yle 20.6.2020

Epävarmuudesta huolimatta jutuissa haastatellut tutkijat olivat kuitenkin sitä mieltä, että jo alustavat tulkinnat tilanteesta ovat arvokkaita päätöksenteon kannalta:

”Kulmala ja Myllyvirta toivovat, että viimeistään nyt ymmärretään, että ilmastonmuutoksen pysäyttämiseksi tarvitaan muutakin kuin päästöjen vähentämistä.”

Yle 20.6.2020

4.1.2 Elvytyksen kehys

Elvytyksen kehyksessä koronaviruspandemia näyttäytyy jonkinlaisena käännekohtana ilmastonmuutoksen hillinnässä. Koronaviruspandemiaa nimitetään esimerkiksi ”uudeksi

aluksi” ilmastotoimille (Yle 15.3.2020). Myös väliotsikko *”Momentum kestäviin ilmastotekoihin voi syntyä”* (Yle 15.3.2020) viittaa siihen, että koronakriisi voi toimia jonkinlaisena alkusysäyksenä ilmastotavoitteiden saavuttamiselle. Kuten oppimisen kehyksessä, myös elvytyksen kehyksessä tunnustetaan se, että koronaviruspandemian aiheuttamat päästövähennykset eivät lyhyellä aikavälillä vaikuta ilmastonmuutoksen torjuntaan. Elvytyksen kehyksessä keskitytään kuitenkin siihen, kuinka laskeva päästötrendi voisi jatkua myös koronakriisin jälkeen.

Muutoksen mahdollistavat kehyksessä erityisesti koronaviruspandemiaa seuraavat jälleenrakennus- ja elvytystoimet, jotka nähdään mahdollisuutena kohdistaa taloudellista tukea ilmastonmuutosta hillitseviin hankkeisiin. Ilmastonmuutoksen hillinnän kannalta elvytys näyttäytyykin kehyksessä suurena mahdollisuutena, mitä korostavat esimerkiksi fraasit *”elvytyksessä on iso mahdollisuus”*, *”rahassa on iso mahdollisuus”* ja *”kriisiä seuraa mahdollisuus”*, jotka esiintyvät Ylen 21.5.2020 julkaisemassa jutussa. Edellytyksenä ilmastotoimien edistämiseksi nähdään se, että etenkin taloudessa tapahtuu suuria rakenteellisia muutoksia:

”Jos ajatellaan, että talouden periaatteet voisi heittää romukoppaan, niin ei. Mutta jos ajatellaan, että nyt pitäisi tehdä ilmastopolitiikan kannalta hyviä investointeja niin kyllä. Meidän kannattaa pyrkiä muuttamaan talouden rakennetta ja toimintatapaa niin, että se on pitkän päälle kestävämpi.”

– Työelämäprofessori Vesa Vihriälä
Yle 21.5.2020

Kehykseen sisältyy myös moraalinen arvostelma siitä, että enää tässä kriisissä Suomella ei ole varaa sivuuttaa ilmastokysymystä talouden elvyttämisessä. Ilmastonmuutokseen liittyvän haasteen kiireellisyys välittyy esimerkiksi ympäristöpolitiikan professorin Janne Hukkisen (Yle 21.5.2020) kommentista:

”Vielä 30 vuotta sitten meillä oli hyvin aikaa tehdä ilmastonmuutoksen edellyttämiä rakennemuutoksia. Nyt se aika on vähän niin kuin mennyt.”

– Helsingin yliopiston ympäristöpolitiikan professori Janne Hukkinen
Yle 21.5.2020

Ylen 30.4.2020 julkaisemassa artikkelissa Maailman ilmatieteen järjestön WMO:n pääsihteeri Petteri Taalas korostaa, että ilmastonmuutoksen hillintä vaatisi todellisuudessa vain pienen osan elvytykseen suunnatuista rahoista:

”Ilmastokysymys voisi Taalaksen mukaan ratketa murto-osalla siitä, mitä nyt panostetaan koronapandemiaan. Valtiot ovat julkistaneet miljardien, jopa satojen miljardien koronapaketteja.

’Ilmastonmuutoksen pysäyttäminen ei ole saman mittaluokan kauhutarina, mikä meillä nyt koronassa on meneillään. Puhutaan muutaman prosentin BKT:sta jaettuna kymmenille vuosille. (...)’

– WMO:n pääsihteeri Petteri Taalas
Yle 30.4.2020

Elvytystoimiin latautuu kehyksessä odotuksia myös muiden kuin Suomen kohdalla. Erityisesti maailman suurimman päästöjen aiheuttajan eli Kiinan ratkaisut talouden elvyttämisessä ja uuden BKT-tavoitteen asettamisessa koetaan merkityksellisiksi:

”(...) Nyt maailmalla odotetaan henkeä pidätellen, millä keinoilla Kiina aikoo rasvata nousuaan.”

Yle 21.5.2020

4.1.3 Ennakoinnin kehys

Ennakoinnin kehyksessä ilmastonmuutosta ja koronaviruspandemiaa rinnastetaan uhkina, joita ei ole osattu ennakoida riittävästi poliittisessa päätöksenteossa. Yhteiskuntien kyvyttömyys ennakoida kriisejä nähdään ongelmallisena, sillä tiede tarjoaa jatkuvasti ennustuksia mahdollisista kriiseistä. Koronaviruspandemia näyttäyty varoittavana esimerkkinä siitä mitä tapahtuu, kun näitä ennustuksia ei oteta todesta:

”Tutkijat varoittavat jatkuvasti tappavista uhista, mutta olemme varoituksille kuuroja kuin koronalle ennen pandemiaa.”

HS 2.6.2020

Ylen 29.3.2020 julkaisemassa jutussa Helsingin yliopiston ympäristöpolitiikan professori Janne Hukkinen kutsuu koronaviruspandemiaan liittyviä poikkeusoloja ”esimauksi” siitä,

mitä ilmastonmuutos voi aiheuttaa, jos sen uhkaan ei reagoida ajoissa. Kielikuvalla pyritään korostamaan ilmastonmuutokseen liittyvän uhan vakavuutta. Kehyksessä suurimman kritiikin kohteeksi nouseekin se, että uhat nähdään todellisina vasta sitten, kun ne ovat kärjistyneet kriiseiksi. Alla olevassa sitaatissa (Yle 29.3.2020) korostuu lisäksi se, että uhkiin reagoidaan vasta sitten, kun ne konkretisoituvat paikallisesti:

”Hukkinen uskoo, että kun metsäpalot, rankkasateet, tulvat ja sähköjä katkovat jäämyrskyt kunnolla rantautuvat Suomeen, syntyy aivan samanlainen mobilisaatio kuin nyt.”

Yle 29.3.2020

Yhteiskunnan kyvyttömyys ennakoida kriisejä koetaan kehyksessä jopa häpeällisenä. Vaikutelma häpeällisyydestä rakentuu esimerkiksi kielikuvasta ”housut kintuissa”:

”Miksi poliitikot kohauttavat olkiaan ja kansa sulkee korvansa, kun tutkijat varoittavat tulevista katastrofeista? Miksi kriisit yllättävät meidät housut kintuissa?”

HS 2.6.2020

Jatkuvasti esiintyvät, jopa ”krooniset” kriisit (Yle 29.3.2020) koetaan myös uhaksi demokraattiselle yhteiskunnalle, sillä valmiuslain kaltaiset toimet antavat suuret valtaoikeudet valtiolle ja rajoittavat kansalaisten perusoikeuksia:

”Koska kriisit tulevat olemaan toistuvia, meidän rakkaista demokratioista voi tulla osin autoritaarisia yhteiskuntia.”

– Janne Hukkinen
Yle 29.3.202

Ratkaisuksi kriisien torjumiseen ehdotetaan kehyksessä sitä, että tutkijoiden ennustuksia mahdollisista uhista kuunneltaisiin enemmän päätöksenteon yhteydessä:

”Tutkijoita pitäisi siis oikeasti kuunnella.”

Yle 29.3.2020

Yllättäviä kriisejä jäsenetään teksteissä myös ”mustan joutsenen” käsitteen kautta. Sillä viitataan sellaiseen uhkaan, jota ei tunnisteta tai ennakoida, sillä sen olemassaoloon ei uskota (Yle 15.3.2020). Käsitteen käyttö korostaa tulkintaa siitä, että tutkijoiden

ennustuksia kriisuhista ei haluta syystä tai toisesta tunnustaa päätöksenteossa, vaikka tutkittua tietoa olisikin saatavilla. Tälle etsitään teksteissä syitä muun muassa demokratian logiikasta ja ihmisen psykologiasta. Psykologian näkökulmasta ilmiötä selitetään sillä, että ihmisillä on taipumus ajatella kriisien iskevän todennäköisemmin muihin kuin itseän. Kriisit ja niiden opetukset on siis helppo sivuuttaa, jos ne eivät kosketa itseä:

”Kaikki tietävät, että Mustia joutsenia on, mutta niitä on vaikea ottaa tosissaan ennen kuin ne laskeutuvat omalle takapihalle.”

– Suomen ympäristökeskuksen ilmastonmuutoksen strategisen ohjelman johtaja Mikael Hildén
HS 2.6.2020

Toinen selitys löytyy politiikan, erityisesti demokratian, logiikasta: jos äänestäjät eivät kiinnitä huomiota tiettyyn uhkaan, se ei saa todennäköisesti saa painoarvoa vaaleissa tai poliittisessa päätöksenteossa. Lisäksi poliitikot hyötyvät varautumisesta kriisiin vasta sitten, kun se iskee, jos iskee lainkaan:

”Poliitikot eivät välttämättä hyödy ennalta kriiseihin reagoinnista. Jos kriisi tulee, huono valmistautuminen kyllä haukutaan, mutta hyvästä valmistautumisesta saa harvoin kiitosta ja ääniä. (...)”

HS 2.6.2020

4.1.4 Luontoyhteyden kehys

Luontoyhteyden kehyksessä koronaviruspandemiaa ja ilmastonmuutosta rinnastetaan ympäristöongelmina, jotka johtuvat ihmisen toiminnan vaikutuksista luontoon. Ajatusta tukee esimerkiksi se, että Ylen 28.3.2020 julkaisemassa jutussa koronavirusta ja ilmastonmuutosta nimitetään YK:n ympäristöohjelman johtajaa Inger Andersenia lainaten ”viestiksi luonnolta”.

Kehyksessä luonnon nähdään viestittävän ympäristöongelmien kautta sitä, että luonnon kantokyky on ylittynyt ihmisen toiminnan seurauksena. Ilmastonmuutoksen ja pandemioiden syy löytyy siis pohjimmiltaan ihmisestä. Pandemioita selitetään

esimerkiksi sillä, että kun ihmiset levittäytyvät uusille alueille ja alkavat käyttää alueiden luonnonvaroja hyväkseen, alueella elävien lajien elinympäristö kaventuu ja ne siirtyvät lähemmäksi ihmistä. Kontaktit taudinaiheuttajiin lisääntyvät ja siten myös todennäköisyys tartuntatautien puhkeamiselle kasvaa. Ajatus kiteytetään Ylen (28.3.2020) artikkelissa seuraavasti:

"(...) Ihmisen toiminta vaikuttaa ekosysteemeihin ja voi käynnistää arvaamattomia ketjureaktioita."

Yle 28.3.2020

Ilmastonmuutoksen syyksi nousee kehyksessä yhtä lailla ihmisen kestämaton toiminta. "Viestin" metaforan lisäksi ilmastonmuutosta ja koronaviruspandemiaa jäsennetään myös "oireen" metaforalla. Ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian kaltaisen oireilun ajatellaan olevan lähtöisin yhteiskunnan kestäättömistä rakenteista, eli "järjestelmiemme sairauksista" (HS 28.4.2020).

"Koronakriisi ja ilmastonmuutos ovat oireita järjestelmiemme sairauksista, sanoo tutkija Sarah Cornell."

HS 28.4.2020

Edellä oleva lainaus kestävän kehityksen tutkija Sarah Cornellilta on peräisin Helsingin Sanomien 28.4.2020 julkaiseman jutun otsikosta. Oireen ja sairauden metaforat esiintyvät siis jo jutun otsikossa, jolloin niiden kehystävä vaikutus on vahva. Sairauden metaforalla kuvataan yhteiskunnassa vallitsevia normatiivisia arvoja ja rakenteita, jotka läpileikkaavat kaikkea yhteiskunnallista, poliittista ja taloudellista toimintaa:

"Koronavirus ja ilmastonmuutos ovat globaaleja ongelmia, jotka koskettavat ihmisiä tulotasosta ja kansallisrajoista välittämättä. (...) Kummatkin paljastavat armotta yhteiskuntiemme kestäättömiä käytäntöjä, jotka olemme tottuneet hyväksymään normaaleina, muuttumattomina totuuksina."

– Kestävän kehityksen tutkija Sarah Cornell
HS 28.4.2020

Luontoyhteyden kehyksessä ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian vaikutusta toisiinsa jäsennetään myös vastakkaisella tavalla kuin toisissa aineistosta nousevissa

kehyksissä. Tässä kehyksessä korostetaan ilmaston lämpenemisen, vaikutusta tauteihin. Ylen 28.3.2020 julkaisemassa artikkelissa tästä esimerkiksi nostetaan punkki:

”Ilmastonmuutoksella on myös suoria vaikutuksia tautien leviämiseen. Hyvä esimerkki siitä löytyy Suomesta. Meillä punkkien on todettu levinneen entistä laajemmalle alueelle ja pohjoisiin osiin.”

Yle 28.3.2020

Punkkiesimerkillä Yle konkretisoi ilmastonmuutokseen liittyvää uhkaa tuomalla sen lähemmäksi suomalaisten arkea, eli käsittelemällä ilmiötä paikallisessa kontekstissa. Tauteja levittävien lajien menestyminen uusilla alueilla selittyy sillä, että ilmaston lämmetessä ympäristö muuttuu trooppisilla alueilla parhaiten menestyville taudinaiheuttajille suotuisaksi.

Luontoyhteyden kehyksessä korostuu luonnollisesti paitsi ihmisen toiminnan vaikutus luontoon myös se, että ihminen on erottamaton osa ympäristöään:

”Olemme tiiviisti sidoksissa luontoon, pidimme siitä tai emme. Jos emme huolehdi luonnosta, emme pysty huolehtimaan itsestämme.”

– YK:n ympäristöohjelman johtaja Inger Andersen
Yle 28.3.2020

Aineistosta heijastuu myös ajatus siitä, että käsitys luontoon kuulumisesta on saattanut unohtua ihmisiltä, tai sitä ei haluta hyväksyä osaksi ihmisyyden kokemuksta:

”Sitten on vielä virus, mikroskooppisen pieni pallo. Virukset eivät ole antibiooteilla nitistettäviä bakteereja, vaan ne elävät osana meitä. Niiden kanssa joutuu epämukavaan ja pelottavaan yhteyteen, jota ei voi lakaista pois. Täytyy sopeutua ja joustaa.

’Pandemia muistuttaa meitä siitä, että ihmisetkin ovat vain organismeja. Virus paljastaa sen, miten kaikki on yhteydessä kaikkeen.’”

– Kestävän kehityksen tutkija Sarah Cornell
HS 28.4.2020

5 POHDINTA

Tutkielmani tavoitteena on ollut vastata tutkimuskysymykseen siitä, kuinka ilmastonmuutosta on tehty ymmärrettäväksi koronavirustilanteen journalistisen kehystämisen avulla vuonna 2020. Olen analysoinut kehysanalyysin keinoin 11:tä Ylen ja Helsingin Sanomien artikkeleita, minkä pohjalta olen muodostanut neljä ilmastonmuutoksen ja koronaviruspandemian yhteyttä ilmentävää kehystä: oppimisen, elvytyksen, ennakkoinin ja luontoyhteyden kehysten.

Kehysten erittely toisistaan oli aluksi haasteellista, sillä artikkeleissa oli usein yhden hallitsevimman kehysten lisäksi viitteitä muista mahdollisista kehyksistä. Esimerkiksi oppimisen ja elvytyksen kehukset esiintyivät melko usein yhdessä, mutta toinen niistä oli artikkelissa hallitsevampi esimerkiksi otsikoinnin ja tekstissä toistuvien metaforien vaikutuksesta. Luontoyhteyden kehys puolestaan ilmeni selkeimmin erillään muista kehyksistä. Myös ennakkoinnin kehys hallitsi usein artikkeleita yksin, mutta siihen viittaavia piirteitä, kuten alarmismista kieltä, näkyi myös muissa kehyksissä. Esimerkiksi pääasiassa elvytyksen kehukseen viittaavassa Ylen artikkelissa (21.5.2020) Helsingin yliopiston ympäristöpolitiikan professori Janne Hukkinen sanoo: *”Toiveeni on, että ymmärretään kuinka keskiössä ympäristökysymykset ovat. Ellei siitä synny päättäjien kesken ymmärrystä, niin realismi eli ympäristökriisit kaatuvat lujaa päälle.”*

Ilmastonmuutoksen uhasta varoittavaa kieltä löytyi siis pienissä määrin useista muistakin artikkeleista kuin niistä, joissa ennakkoinnin kehys oli hallitsevin. Uskon tämän johtuvan siitä, että vaikka ilmastonmuutoksen uhan todellisuudesta ei käydä enää samanlaista määrittelykamppailua mediassa kuin aikaisemmin, ilmastonmuutoksen uhka ei mitätöidy niin kauan kun ilmaston lämpenemistä ei saada hallintaan. Tilanteen vakavuudesta muistuttaminen siis läpileikkaa omassa aineistossani lähes kaikkea ilmastouutisointia, vaikka media korostaisi kehystämällä lähtökohtaisesti muita näkökulmia ilmastokysymykseen. Täytyy myös huomata, että valtaosa aineiston artikkeleita varten haastatelluista ihmisistä edusti ilmastotutkimusta. Uhan todellisuuden korostuminen läpi aineiston voi siis johtua osittain myös siitä, että

ilmastonmuutokseen liittyvien tieteellisten ennustusten ei koeta tiedeyhteisön sisällä saavan tarpeeksi jalansijaa päätöksenteossa. Jälkikäteen ajateltuna joidenkin ilmastotutkijoiden esiintyminen useissa aineiston artikkeleissa saattoi lisäksi vaikuttaa siihen, miksi tietyissä artikkeleissa näkyi yhteisiä, kehystäviä piirteitä. Haastateltavien valinnan tarkastelu osana journalistista kehystämistä olisi siis voinut syventää omaa analyysiani.

Ennakoinnin kehyksestä löytyi myös muilta osin yhteyksiä aiemmassa journalismin tutkimuksessa havaittuun katastrofin kehukseen (Painter 2013, 46), jossa korostuvat ilmastonmuutokseen liitetyt uhkakuvat. Ennakoinnin kehyksessä tulkintaa ilmastonmuutokseen liittyvän uhan vakavuudesta ohjattiin esimerkiksi nimittämällä koronakriisin poikkeusoloja ”esimauksi” siitä mitä voi tapahtua, jos ilmastonmuutosta ei saada hillittyä ennen kuin sen aiheuttamat luonnonkatastrofit konkretisoituvat Suomessa (Yle 29.3.2020). Erityisesti poikkeusolojen liittäminen ilmastonmuutokseen toi ilmastouutisointiin konkreettisen ja läheisen ulottuvuuden siksi, että koronakriisin aiheuttamat muutokset, kuten liikkumisen rajoitukset, vaikuttivat suomalaisten arkeen näkyvästi. Vaikka ilmastonmuutoksen uhkakuvaa ei ole aiemmin rakennettu vetoamalla poikkeusoloihin, tämä näkökulma mukailee ilmastouutisoinnin taipumusta korostaa ilmastonmuutoksen mahdollisia negatiivisia vaikutuksia ihmisten elämään.

Omassa aineistossani kriisiuhkien korostaminen ei kuitenkaan ollut ainoa tai etenkin yleisin tapa, jolla ilmastonmuutosta tehtiin uutisoinnissa ymmärrettäväksi koronaviruspandemian kautta. Ennakoinnin kehystä yleisempiä olivat nimittäin oppimisen ja elvytyksen kehykset, joissa koronakriisi näyttäytyi mahdollisuutena oppia ilmastonmuutoksen torjumisesta tai mahdollisuutena edistää ilmastotoimia osana talouden elvytystä. Erityisesti elvytyksen kehyksessä tuli esille tieteen yleistajuistamisen merkitys poliittisessa päätöksenteossa: ilmakehän hiilidioksidipitoisuuden muutokseen liittyvän tieteellisen tiedon sitomisella elvytyskeskusteluun voitiin perustella sitä, miksi rahaa olisi syytä kohdistaa nimenomaan ilmastonmuutosta hillitseviin hankkeisiin.

Oppimisen, elvytyksen ja myös luontoyhteyden kehystä yhdistikin pohjimmiltaan kritiikki vallitsevia yhteiskunnallisia, poliittisia ja taloudellisia rakenteita kohtaan, vaikka

niiden vaikutusta ilmastonmuutokseen ja koronaviruspandemiaan perusteltiin hieman eri lähtökohdista. Myös ennakkoinnin kehityksessä ongelmaksi nousi yhteiskunnan kyvyttömyys ottaa tutkijoiden ennustuksia tosissaan päätöksenteossa.

Ilmastonmuutoksen ymmärrettäväksi tekemisen kannalta ajankohtainen ja osin ilmastonmuutoksen kanssa päällekkäinen kriisi, koronaviruspandemia, vaikuttaa oman analyysini pohjalta lisänneen ilmastouutisointiin konkreettisuutta, paikallisuutta ja jollain tavalla myös toiveikkuutta. Siinä missä aiemmat ilmastouutisoinnin kiinnekohdat, kuten ilmastokokoukset ja luonnonkatastrofit, edustavat Suomessa melko kaukaista näkökulmaa, koronakriisin vaikutuksesta ilmastonmuutos läheni uutisoinnissa erityisellä tavalla suomalaisten arjen kokemusta. Ilmastonmuutoksen mahdollisia konkreettisia vaikutuksia arkeen olisi hyödyllistä tuoda esille mediassa myös sen jälkeen, kun pandemia päättyy.

Journalismi onnistui myös aineistossani hyödyntämään koronakriisiä ilmastonmuutokseen vaikuttavien kestäättömien rakenteiden kritiikissä ja näkyväksi tekemisessä. Tämä huomio vahvistaa ajatusta siitä, kuinka kriisit näyttäytyvät usein mahdollisuutena paljastaa yhteiskuntien heikkoja kohtia (Hakala 2011, 72). Nähtäväksi kuitenkin jää, riittävätkö koronakriisiin latautuneet odotukset pandemiasta viisastuneesta ilmastoajattelusta ja -toimista todelliseen muutokseen yhteiskunnassa. Lisäksi koronaviruspandemian pitkittymisestä johtuen oma aineistoni edustaa vain hyvin rajattua osuutta ilmastouutisoinnista koronakriisin aikana, jonka vuoksi ilmastoon liittyvien journalististen kehysten ja diskurssien tutkimusta koronakriisin aikana olisi mielenkiintoista laajentaa myöhemmässä journalismin tutkimuksessa. Esimerkiksi asenteet talouden elvyttämistä kohtaan ovat jo saattaneet muuttua kesään 2020 verrattuna. Ilmastonmuutosuutisoinnin tutkiminen suhteessa vallitseviin yhteiskunnallisiin oloihin tarjoaakin luultavasti hedelmällisen näkökulman journalismin tutkimukseen myös jatkossa.

LÄHTEET

Cottle, Simon. 2009. *Global Crisis Reporting: Journalism in the Global Age*.

Maidenhead: McGraw-Hill/Open University Press.

Ereaut, Gill ja Segnit, Nat. 2006. *Warm words: How are we telling the climate story and can we tell it better?* London: Institute for Public Research. Luettu 10.3.2021.

<https://www.ippr.org/publications/warm-wordshow-are-we-telling-the-climate-story-and-can-we-tell-it-better>

Hakala, Salli. 2011. Kriisien maailma – analyttinen katsaus kriisitutkimukseen. *Media & Viestintä* 34 (2). Luettu 8.3.2021.

<https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/62910>

Hellsten, Iina. 2002. *The Politics of Metaphor: Biotechnology and Biodiversity in the Media*. Tampere: Tampere University Press.

Horsti, Karina. 2005. *Vierauden rajat: monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kangas, Jarkko. 2016. Näkymätön ilmasto, näkyviä kuvia: Ilmastoriskien visualisointi ja kuvallinen kehystäminen Helsingin Sanomissa. *Media & Viestintä* 39 (4).

<https://doi.org/10.23983/mv.61407>

Karvonen, Erkki. 2000. Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen. *Media & Viestintä* 23 (2). Luettu 15.3.2021.

<https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61529>

Kumpu, Ville. 2014. Kaikki yhdessä yhteisen ilmaston puolesta? Yksimielisyys ja erimielisyys Helsingin Sanomien ja Ilta-Sanomien ilmastokokousuutisoinnissa. *Media & Viestintä* 37 (4).

<https://doi.org/10.23983/mv.62839>

Kumpu, Ville. 2020. *Ympäristö, politiikka ja julkisuus*. Tampere: Tampere University Press.

Lorenzoni, Irene ja Pidgeon, Nick F. 2006. "Public Views on Climate Change: European and USA Perspectives." *Climatic change* 77 (1): 73–95.

Lyytimäki, Jari, Hanna-Liisa Kangas, Erkki Mervaala ja Suvi Vikström. 2020. "Muted by a Crisis? COVID-19 and the Long-Term Evolution of Climate Change Newspaper Coverage". *Sustainability* 12 (20): 8575.

<https://doi.org/10.3390/su12208575>

O'Neill, Saffron ja Nicholson-Cole, Sophie. 2009. "Fear Won't Do It: Promoting Positive Engagement With Climate Change Through Visual and Iconic Representations." *Science communication* 30 (3): 355–379.

<https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177%2F1075547008329201>

Painter, James. 2013. *Climate Change in the Media: Reporting Risk and Uncertainty*. London: I.B. Tauris & Co. Ltd.

Raivio, Kari. 2019. *Näytön paikka*. Helsinki: Gaudeamus.

Retzbach, Andrea ja Maier, Michaela. 2015. Communicating Scientific Uncertainty: Media Effects on Public Engagement With Science. *Communication research* 42 (3): 429–456.

<https://doi-org.libproxy.tuni.fi/10.1177%2F0093650214534967>

Setälä-Pynnönen, Vienna. 2015. *Tiedejournalismi inhimillisen epävarmuuden palveluksessa. Tutkimus suomalaisen joukkoviestinnän tiedepuheesta, terveystieteistä ja ihmiskuvasta*. Sosiaalitieteiden laitoksen julkaisuja 2015:5. Helsingin yliopisto. Helsinki: Unigrafia.

Strellman, Urpu ja Vaattovaara, Johanna. 2013. *Tieteen yleistajuistaminen*. Helsinki: Gaudeamus.

Tiedebarometri 2019. *Tutkimus suomalaisten suhtautumisesta tieteeseen ja tieteelliseen tekniseen kehitykseen*. Helsinki: Tieteen tiedotus ry.

Vehkalahti, Pertti. 2016. Ilmastonmuutoksen ydinasiat: Ilmastokonsensus Fennovoimakirjoittelussa 2007-2013. *Media & Viestintä* 39 (2).

<https://doi.org/10.23983/mv.61428>

Väliverronen, Esa. 1996. *Ympäristöuhkan anatomia: tiede, mediat ja metsän sairaskertomus*. Tampere: Vastapaino.

Väliverronen, Esa. 2016. *Julkinen tiede*. Tampere: Vastapaino.

Wilson, Kris M. 2000. Communicating climate change through the media: predictions, politics and perceptions of risk. Teoksessa *Environmental Risks and the Media*, toimittaneet Stuart Allan, Barbara Adam ja Cynthia Carter, 201–217. London: Routledge.

Verkkolähteet

Heikkinen, Vesa. 2015. Vaeltavat kansat ja merkitykset. Kotus-blogi 12.11.2015. Luettu 20.3.2021. https://www.kotus.fi/nyt/kotus-blogi/blogiarkisto/vesa_heikkinen/vaeltavat_kansat_ja_merkitykset.19344.blog

Kielitoimiston sanakirja: *kriisi*. 2020. Verkkojulkaisu. Kotimaisten kielten keskus, Helsinki. Luettu 8.3.2021. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/kriisi>

Medialähteet

Kokkonen, Yrjö ja Myöhänen, Ulriikka. 2020. "WHO: Koronavirusepidemia on muuttunut pandemiaksi." *Yle*, 11.3.2020. Luettu 10.4.2021.

<https://yle.fi/uutiset/3-11252573>

AINEISTO

Yle

Eskonen, Hanna. 2020. ”Päästöt laskevat nyt rytinällä, mutta onko koronavirus hyvä uutinen ilmastonmuutoksen kannalta? Päinvastoin, sanoo tutkija: ’Tämä on pelottava oppitunti’”. *Yle*, 29.3.2020. Luettu 10.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11279055>

Eskonen, Hanna. 2020. ”Koronan ilmastovaikutuksista hurja arvio: Vähentää päästöjä enemmän kuin toinen maailmansota, mutta sekään ei riitä pysäyttämään ilmastonmuutosta.” *Yle*, 18.4.2020. Luettu 10.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11308211>

de Fresnes, Tulikukka. 2020. ”Korona teki mahdottomasta mahdollisen – musta joutsen voi tutkijan mukaan muuttaa tulevaisuuden suunnan pysyvästi.” *Yle*, 15.3.2020. Luettu 10.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11252317>

Hiilloskorpi, Henriikka. 2020. ”Korona osoitti ilmastonmuutoksen valtavan haasteen: vaikka maailma pysähtyi, ei hiilidioksidin määrä ilmakehässä ole vieläkään vähentynyt.” *Yle*, 20.6.2020. Luettu 10.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11410199>

Mattila, Risto. 2020. ”Suomalaisasiantuntija: Ilmastonmuutos voitaisiin pysäyttää murto-osalla siitä rahasummasta, mitä koronan nujertaminen vaatii.” *Yle*, 30.4.2020. Luettu 10.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11330446>

Siltamäki, Tuija. 2020. ”Jos ilmastonmuutos jatkaa kiihtymistään, vakavat taudit ja epidemiat voivat yleistyä – viitteitä näkyy jo Suomessakin.” *Yle*, 28.3.2020. Luettu 10.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11274818>

Toivonen, Janne. 2020. ”Ilmastopuhe jäi jalkoihin, kun korona ampui talouden rei'ille – mutta syksyllä voi tulla iso paukku, jolla Suomi sysää talouttaan ilmastonkestävälle tielle.” *Yle*, 21.5.2020. Luettu 10.3.2021. <https://yle.fi/uutiset/3-11359171>

Helsingin Sanomat

Hartikainen, Jarno. 2020. "Työryhmä: Koronakriisin jälkeistä elvytystä vain kohteisiin, jotka vähentävät päästöjä." *Helsingin Sanomat*, 16.6.2020. Luettu 11.3.2021.

<https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006543213.html>

Manninen, Mari. 2020. "Isot katastrofit vaanivat: Sähköt katkeavat vuosiksi, antibiootit lakkaavat toimimasta ja pölyttäjät kuolevat." *Helsingin Sanomat*, 2.6.2020. Luettu

11.3.2021. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006526510.html>

Onali, Alma. 2020. "Koronakriisi ja ilmastonmuutos ovat oireita järjestelmämme sairauksista, sanoo tutkija Sarah Cornell." *Helsingin Sanomat*, 28.4.2020. Luettu

11.3.2021. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006488592.html>

Timonen, Vilma. 2020. "Mitä koronaviruksen myötä vähentyneet päästöt tarkoittavat ilmastonmuutoksen kannalta? Ympäristöfysiikan professori vastaa." *Helsingin*

Sanomat, 20.4.2020. Luettu 11.3.2021. <https://www.hs.fi/ulkomaat/art-2000006481282.html>